

DE PREANGERBODE

==: OCHTEND- EN AVONDBLAD :==

Hoofredacteur: T.H. E. STUFKENS
 Telefoon No. 211 en 195 (huis)
 Redacteur: B. D'AUM
 Telefoon No. 211a

BETALINGSVOORWAARDEN:
 Abonnement per kwartaal .. f 4.50
 Alle abonnements- en advertentiegeelden zijn bij vooruitbetaling te voldoen

ADVERTENTIËN:
 Familieberichten f 1.25 voor één plaatsing en f 2.25 voor 2 plaatsingen.
 Gewone berichten f 0.25 per regel of per 5 woorden met een minimum van f 1.—
 Drie plaatsingen worden berekend voor twee.
 Advertenties in abonnement uiterst billijk.

ADMINISTRATIE & UITGAVE
N. V. M.J. VORKINK
 Bandoeng :: Groote Postweg Z.W 14
 Telefoon No. 215

AVOND-EDITIE.
EERSTE BLAD.
 Dit nummer bestaat uit twee bladen.

Brieven uit Holland.

De oorlog en de zomervacantie.

Het is den meesten van ons in de onzijdige landen ongetwijfeld meegevallen. Wanneer we nu terug zien over het oorlogsjaar, dat voorbij is, dan schamen we ons onwillekeurig een beetje over de plotselinge paniek, die ons nu ruim een jaar geleden bevingen en die ons vreezen deed, dat de wereld op haar hoofd zou komen te staan, wat voor ons een minder aangename positie ten gevolge zou gehad hebben. Is dat het nu, waarvoor we zoo bang waren, dat we zelfs geen bankjes van vijf-en-twintig meer in den zak wilden steken? Het is niet de ondergang der wereld, niet het onder den voet raken van alles wat voor ons tot nu toe betekenis had.

Het is niet eens meer het ongewone voor wie niet bijster scherp toekijkt. Alles gaat, een beetje anders wel, maar gaat toch als vroeger. En al weten we nog altijd een geheimzinnige dreiging ergens achter ons, die een vreemden, maar niet altijd bewusten druk brengt in ons leven, wanneer we maar niet al te veel achterom kijken, worden we er—men went aan alles—niet zoo heel veel meer van gevaar.

Er zijn uitzonderingen, er zijn heel veel uitzonderingen zelfs.

Voor wie scherp toekijkt kan het soms schijnen, alsof de uitzonderingen de regel zijn. Het leven moge zijn gewonen of ten naastbij zijn gewonen gang gaan, wie oplettend toelustert hoort toch bij voortdurend bijna een benauwend, klagend geluid, aanduidend, dat er ergens iets hapert en dat het dreigt vast te loopen.

Wanneer we niet onder de mensen zijn, maar bij ons zelf thuis, dan moeten we wel vaak achterom zien naar de dreiging, die over ons leven schaduwt. Zoo velen onzer hebben die dreiging werkelijkheid zien worden en noodlottige gevolgen van den oorlogstoestand ervaren. En nog telkens werpen nieuwe gebeurtenissen hun dreigende schaduwen vooruit, als nu weer het nieuwe Engelsche koninklijk besluit betreffende den uitvoer van steenkolen. Want dit besluit moge al geen verbod van uitvoer beteekenen, het is toch wel zeker, dat het dien uitvoer zal bemoeilijken, zoo niet geheel stremmen en den prijs der steenkolen nog verder zal doen stijgen, wat voor velen een angstige zorg meer in den naderenden winter beteekent.

Zoo blijft ons leven, al is het dan alles wel heel anders terecht gekomen dan we een jaar geleden verwachtten en vreesden en al gaat het uiterlijk nog zijn gang als voorheen, loch wel bij voortdurend den zwaarderen of minder zwaren druk of, om het algemeener te zeggen, den invloed van de huidige omstandigheden ondervinden. Maar die invloed is van onderscheiden aard en daarom is het niet algemeen te spreken en niet alleen over den druk der omstandigheden. Er zijn er immers, die het tegengestelde van een druk ervaren en bij de gebeurtenissen van het heden soms aardig zijde spinnen. Men zegt, dat er honderdduizenden tengevolge van den tegenwoordigen toestand in ons land verliend worden.

En persoonlijk weet ik van menschen, die zoo al niet tonnen, dan toch duizenden extra verdienden. Maar nu dezen zomer komt men in aanraking met een categorie menschen, die over 't algemeen van de buitengewone omstandigheden, waarin Europa zich bevindt, voor zooverre ons land betreft meer of minder voordeel genieten. Dat zijn de hotelhouders, de pensionhouders, de restaurateurs en de houders van allerlei soorten uitspanningsplaatsen in de landelijke en boschrijke streken van ons land.

De oorzaak van dit voordeel is heel natuurlijk. De oorlog immers verhindert de menschen, naar het buitenland te gaan. Hij doet dat wel niet absoluut en men kan in Duitschland, Zwitserland en ook elders nog zeer goed reizen. Maar de meeste menschen zijn wat angstig voor een verblijf of een door-

reis door een der oorlogvoerende landen of voelen er zich minder behagelijk of op hun gemak.

Een zeerels naar Noorwegen of Amerika lokt nog minder aan. En zoo blijven de menschen, die gewoon zijn 's zomers uit te gaan, in ons eigen land. Daartegenover zijn er natuurlijk ook, die ten gevolge van de minder gunstige omstandigheden hun geregeld zomerverblijf in Gelderland, Zuid-Limburg of het Gooi dit jaar moeten opgeven. Maar over 't algemeen zullen dit niet de meest-bezittenden en dus niet de meest-verteerende zijn. Zoodat de hotel- en pensionhouders en andere betrokkenen bij het zomerverkeer zoo ze klanten verliezen daarvoor beter betalenden in de plaats krijgen.

Maar ook het totale aantal van hen, die over allerlei mooie oorden van ons land zijn uitgezwermd, is ontegenzeggelijk veel grooter dan in andere jaren, wat zou doen vermoeden, dat niet velen een merkbaar nadeeligen invloed van den oorlog ondervinden, of wel, dat de meesten zich door dien invloed hun jaarlijksch zomervakantie niet willen laten benemen. De meeste hotels en pensions op de Veluwe en in den Gelderschen en Overijsselschen Achterhoek, in het Gooi en in de omstreken van Utrecht, Arnhem, Nijmegen en Breda waren dan ook vol. En wie nog een mooi plekje te veroveren wist mocht zich gelukkig achten.

Die grotere stroom van menschen naar allerlei streken van ons land kan en zal ongetwijfeld nog een ander voordeel opleveren dan dat wat den hotel- en pensionhouders in de zakken vloeit. Dit min of meer gedwongen bezoek zal de schoonheid van ons land doen uitschijnen voor velen, die er tot nu toe onbekend mee gebleven waren.

Wij zoeken zoo gemakkelijk ver weg in onbekende streken, wat we ook dicht bij huis vinden kunnen. Maar dat dicht bij huis zijnde kennen we al, meent ge. Het mocht wat; wanneer we het kennen, hebben we er alleen vaak de oppervlakte van gezien, het aan den grooten weg liggende. Ik zelf heb dat nu ook weer ervaren.

Wat heb ik niet vaak in de omgeving van Nijmegen, in Berg en Dal en Beek rondgedwaald.

Een uitstapje door de Meerwijk behoorde, wanneer men in of bij Nijmegen logeerde, tot de onverbreekelijke gewoonten en men genoot altijd even van de heerlijke ligging van dat eigenaardig café-hoteltje „Koepel Wester-Meerwijk.“ Maar ik logeer nu in dat hoteltje zelf en wandel van daaruit door de uitgestrekte bosschen en begroeide heuvelen en een nieuwe wereld gaat in deze bekende streek voor U open.

Van Java is het wat ver, om in de Meerwijk te gaan logeeren. Maar denk er eens om, als ge het vaderland bezoekt. Voor wie rustig buiten wil zijn in een prachtig-boschrijke omgeving, maar echt, wezenlijk buiten, is het hier idyllisch.

Mr. K.

Wester-Meerwijk, bij
Nijmegen, 6 Augustus 1915.

Van Hier en Daar.

DE NEDERLANDSCHE MAIL.

De nieuwe Nederlandsche mail loopt tot 7 Augustus.

RUBBERFABRIEK.

Naar wij vernemen is met den bouw van de caoutchouc-fabriek een aanvang gemaakt op het terrein, gelegen naast de werkplaatsen van Technisch Bureau Soenda te Bandoeng. De bouw van den fabriek en de levering van de stoomketel, zuigasmotor en drijfwerk is opgedragen aan T. B. Saenda. De directeur, de heer L. A. van Rijn, vertrekt de volgende week naar Europa om aldaar al de speciale machines voor de caoutchouc-bereiding en banden-fabricatie te bestellen en het noodige technische personeel te engageren. Tegen den tijd dat hij in Indië terug kan zijn zullen de gebouwen en de drijfmachines gereed kunnen zijn, zoodat dan spoedig een aanvang met de fabricatie zal kunnen worden gemaakt.

GOED AFGELOOPEN.

Men schrijft ons:

Een ernstig treinongeluk is gisteren, dank zij de voorzienigheid, voorkomen.

De Nederlandsche Spaarkas

Bijkantoor BANDOENG.
 Gedelegeerd Commissaris:
E. L. C. M. MOUWEN
 Subagent der Nederlandsche Handel Mij.
 Directeur: **W. B. HARTKAMP**
Uitzet- en Studiefonds

Door de toepassing van ons coöperatief spaarsysteem (alle voordeelen der beleggingen aan de Spaarders) zijn onze tarieven beduidend voordeliger dan van andere maatschappijen.

Vraagt prospectus. 1342

Op de lange helling van Nagrek bevond zich op de spoorbaan der S.S. een zeer zwaar beladen militaire trein No. 54, die de helling opreed, toen plotseling met een donderenden slag een der bufferstangen doorbrak van de 1ste en 2de klasse wagen, die dicht achter de locomotief reed.

De lange zij van volgagens met honderde menschen, kanonnen, treinkarren en paarden kreeg daardoor slechts nog een vrij zwakke verbinding met het het voorste deel van den trein en de locomotief, die alles tegen de helling op naar boven moest trekken.

Deze verbinding toch was door het doorknappen van bedoelde bufferstang terug gebracht op twee ijzeren kettingen, die, wonder boven wonder, den heelen trein hebben gehouden. De meerijende vervoerscontroleur was dadelijk bij de hand en ontdekte tot zijn grooten schrik oogenblikkelijk, wat er was voorgevallen. Aan stoppen kon natuurlijk op die helling nog niet gedacht worden en eerst moest doorgereden worden tot de baan weer vlak liep en er gelegenheid was tot rangeeren.

Gelukkig braken de kettingen niet af en kon bij Lebak Djero gestopt worden, waar de buffer werd uitgenomen, die bleek finaal doormidden te zijn geknapt, waarna de A.B.-wagen, die vol officieren zat, werd af- en geheel achteraan weer werd aangehaakt.

Waren behalve de bufferstang ook de beide kettingen gebroken, dan zou de heele volgtrein waarschijnlijk weer terug naar beneden zijn gereden, aangezien de tweede locomotief, die middenin reed, geen kracht genoeg gehad zou hebben alle wagens verder naar boven te duwen en te trekken. Men mag dus hier van geluk spreken, dat dit ongeval zoo prachtig is afgelopen.

Thans was het eenige gevolg een kleine vertraging, waardoor de trein ongeveer een kwartier te laat op zijn plaats van bestemming arriveerde.

Dit is het tweede ongeval met een militaire trein binnen een kort tijdsbestek, dat goed is afgelopen. Hoewel niet zoo bedoeld zou men dus ook hier weer kunnen spreken van: „le succès est aux troupes qui manoeuvrent“.

WERBERICHT.

Temperatuur:

Heden { 6½ uur v.m. 20,3 C.
 { 1 uur n.m. 25,8 C.

Regenval: 0 m.M.

ONS ALLER BELANG.

Men schrijft ons uit Batavia:

Bij de opening van den 10den jaargang van het orgaan van de onderofficiers-vereeniging schrijft het H.B. een artikel, waarin het den leden tot actie aanzet. Geen actie voor positie-verbetering, maar eene actie om aan het blad adverteerders te bezorgen. Er is geld noodig, zegt het H.B. De contributie, welke reeds van 30 op 40 centen was gebracht, zal weer verhoogd moeten worden. Doch om directe steunen spoort het den leden aan, de toko's te bezoeken en reclame voor het bondsblad te maken.

Als dus tokohouders in garnizoenen, waar honderden onderofficiers zijn, worden bestormd, dan weten zij waaraan ze die „raid“ te danken hebben.

Echter—het zal zoo'n vaart niet loopen. Even te voren kondigt het hoofdbestuur aan, dat de achterstallige contributiën pl.m. f 2000.— bedragen. In de afdeeling Batavia zijn pas weer 6 leden geroyeerd wegens wanbetaling. Dit toont wel de geringe belangstelling bij de leden.

Reeds vroeger wezen wij er op, dat het

H.B. ergens in een noot in het bondsblad vertelde, dat het der Regeering had beloofd, tijdens de oorlogscrisis de actie voor positie-verbetering stop te zetten, terwijl de leden van niets af wisten. De afdeeling Batavia heeft naar aanleiding daarvan het H.B. verzocht alsnog, middels onderlinge briefwisseling—dit om het H.B. voor een mal figuur te sparen—, een definitief besluit uit te lokken, waarin uitvoerig werd omschreven tot hoever de actie-staking zich uitstrekt. Op dat schrijven bewaarde het H.B. 't stilzwijgen.

't Gekke van 't geval is, dat thans, zonder dat de leden weten van een opheffing van de belofte van het H.B. om de actie te staken, opnieuw met de actie voor positie-verbetering wordt begonnen. In het jongste maandblad komt voor een voorstel van de afdeeling „Batoe Djadjar“ over bijslag vivres. Hoe is het mogelijk, dat een vereniging met meer dan 2000 leden zulk gedoe van hare bestuursleden voor zoete koek slikt.

En een dergelijk schotelijde houdt het hoofdbestuur hare leden meer voor. Zoo heeft het eenige maanden geschermd met een accountants-verslag, ten bewijze, dat de boeken in orde waren. Doch bij geen der leden kwam de vraag op, hoe het komt dat sedert 1911 uit de leden zelf geen commissie werd gevormd om na te gaan of alle uitgaven geoorloofd waren. Zoo'n commissie heeft men in elke vereniging. Immers, de accountant kijkt er niet naar waarvoor is uitgegeven; dit is 't werk van de leden. Het H.B. schijnt dit niet te begrijpen, want anders zou het, in haar eigen belang, zoo'n commissie vorderen.

Verder moeten we nog even wijzen op een leugen in een scheldartikel (door de Preangerbode geweigerd). Er wordt daarin gezegd, dat een lid, dat uit protest tegen 't aannemen van de motie-„Meester“ had bedankt voor het lidmaatschap, eenige maanden zijne contributie niet had betaald. De voorzitter van de afdeeling Batavia heeft thans in een vergadering verklaard, dat genoemd lid der vereniging geen cent schuldig was!

Dat de goede naam van bond en leden met zulke dingen door de modder wordt gesleurd, daarover bekommert het H.B. zich niet.

BOND VAN INDISCHE AMBTENAREN.

Te 's-Gravenhage is opgericht de Bond van Indische ambtenaren (waaronder te verstaan actief dienenden, gepensioneerden en weduwen). De bond stelt zich ten doel de middelen te beramen en uit te voeren, welke ten spoedigste uit de onzekerheid leiden omtrent het lot van de pensioen-trekkenden, wanneer onverhoopt gebeurtenissen mochten plaats grijpen, die onder de tegenwoordige omstandigheden tot de mogelijkheden der naaste toekomst behooren.

Er is een voorloopig bestuur samengesteld, dat in overleg zal treden met het bestuur van Bendor (een soortgelijke bond van officieren van leger en vloot en hunne weduwen), teneinde tot een gezamenlijk beramen en handelen te komen. Het voorloopig bestuur bestaat uit de heeren: J.A.M. Augustijn, vertegenwoordiger N. I. Onderw. Gen.-schap; W. J. Esser, oud-gouvernements-veerarts in N. I.; J. de Groot, O.-I. hoofd-ambtenaar m.v.; J. van Hengel, oud-resident (Buitenbez.); M. G. Heijting, oud-resident (Java); dr. J. P. Kloos, oud-1ste stads-geestesheer te Bstavia; G. A. M. Meijer, oud-ass.-resident op Java; mr. J. D. Peereboom Voller, oud-raadsheer Hooggerichtshof N. I.; M. A. van der Sprong, inspecteur Post- en Tel.-dienst in N. I.; N. J. Roelissema, oud-inspecteur In- en Uitv.-R. in N. I.; D. G. Sibbe, inspecteur van den arbeid in N. I. m. v., leeraar a/d. bestuursacademie, buitengewoon hoogleeraar a/d. Ned. Hoogere Handelsschool te Rotterdam; C. J. Vermeij, onder-af.-chef S. S. in N. I.; H. W. de Vriendt, oud-inspecteur lager onderwijfs in N. I.; M. Ijpe-laar, oud-hoofdingenieur B. O. W. in N. I.

Het voorloopig bestuur heeft tot voorzitter gekozen den heer F. Fokkens, tot secretaris den heer D. G. Sibbe en tot penningmeester den heer G. Meijer. Voorts is een commissie aangewezen van drie personen, n.l. de heeren: J. de Groot, D. G. Sibbe en F. Fokkens, ter beraming van de middelen, die ten spoedigste uit bovengenoemde onzekerheid

en meer garantie voor de pensioenen kunnen leiden, zoodat van die, welke in de naaste toekomst tot de stichting van een pensioenfonds kunnen brengen.

BRINKMAN—SÖFFING.

Söffing heeft volgens het Bat. Hbld., met herroeping van zijne verklaringen voor den rechter, schriftelijk aan den procureur-generaal medegedeeld, dat hij den moord op Aisha alleen gepleegd heeft zonder medewerking van Brinkman.

Dit sensationele bericht, in het Ochtendblad gepubliceerd, heeft zeker velen de vraag op de lippen gebracht: Wat nu? Mag het doodvonnis nu worden ten uitvoer gelegd? Of begint de geheele behandeling weer van voren af aan?

Het reglement op de strafvordering bepaalt omtrent de opschorting en vernietiging van vonnissen, dat arresten of vonnissen door het hooggerechtshof, hetzij ter requisitie van den procureur-generaal of op een verzoekschrift van den veroordeelde, kunnen worden geschorst en zelfs vernietigd in drie gevallen:

a. Indien twee of meer beklaagden bij onderscheiden arresten of vonnissen als daders van hetzelfde misdrijf zijn veroordeeld en de arresten of vonnissen niet zijn overeen te brengen, maar het bewijs van onschuld van den eenen of anderen der veroordeelden medebrengen.

b. Indien na de veroordeeling van een beklaagde een of meer getuigen, welke ten zijnen laste getuigenis hebben afgelegd, ter zake van valsche getuigenis in dat geding in rechten worden betrokken.

c. Indien na eene veroordeeling wegens doodslag er stukken worden te berde gebracht, waaruit aanvankelijk genoegzaam blijkt, dat de persoon, wiens veronderstelde dood aanleiding tot veroordeeling heeft gegeven, nog in leven is.

Geen van deze gevallen is hier aanwezig. (Söffing was geen getuige, maar medebeklaagde, die niet onder eede stond en niet vervolgd kan worden wegens valsche getuigenis.)

Het vonnis is dus niet voor herziening vatbaar met beroep op een der drie in de wet genoemde gevallen en opschorting of vernietiging van het vonnis met nieuwe berechting van de zaak-Gramser Brinkman is niet te verwachten.

Het moge zoo schijnen, dat de bekentenis van Söffing, waarin hij Brinkman als mededader aanwees, het belangrijkste houvast is voor den schuld van Brinkman, inderdaad is aan deze verklaring door den rechter niet meer waarde toegekend dan toekomt aan een beschuldiging van een medebeklaagde in een moordzaak.

Nemen we echter aan, dat de beschuldiging door Söffing van zoodanigen invloed is geweest op de constructie van het wettig bewijs en op de „overtuiging“ van schuld, dat het bewijs thans onvolkomen moet worden geacht en Brinkman dus niet terecht is schuldig verklaard aan moord, dan nog blijft zijne medeplichtigheid.

Ondanks de herroeping van de feitelijke directe deelneming aan de moordhandeling (het aangrijpen van het slachtoffer en het toebrengen van de snede) blijft de medeplichtigheid van Brinkman in alle opzichten bewezen. De aansporing tot het misdrijf, de inlichtingen om dit te plegen, de hulp om het misdrijf voor te bereiden en gemakkelijk te maken zijn alle elementen, die medeplichtigheid volgens de wet in zich dragen.

Medeplichtigen worden gestraft met dezelfde straf als de daders.

De wetsbepaling houdt in, dat Brinkman ook wegens medeplichtigheid tot den dood veroordeeld kon worden (ook al krijgt de dader, Söffing, „slechts“ 20 jaar).

Het aandeel, dat Brinkman als medeplichtige in de moordzaak had, is alleen reeds voldoende om het zwaarste vonnis te rechtvaardigen en hem zwaarder te straffen dan de dader.

We meenen daarom te mogen zeggen, dat het rechtsgevoel niet geschokt wordt door het feit, dat het thans onmogelijk is om langs gerechtelijken weg het vonnis te herzien.

In het bovenstaande hebben we nog onbesproken gelaten, of aan de herroeping van Söffing geloof mag worden gehecht, en hij daarmede een berouwvolle bekentenis heeft gedaan, omdat hij zijn geweten niet bezwaren wilde met den dood van Brinkman. Wij gelooven niet aan de waarheid van Söffing's verklaring, ofschoon we toegeven dat dit een persoonlijk gevoelen is en het bewijs nooit geleverd zal kunnen worden. Söffing loopt intusschen geen gevaar meer, aan de galg gehangen te worden.

In hoogste instantie is zijn vonnis geveeld en herziening van een rechterlijk gewijsde ten nadeele van een veroordeelden beklaagde, gelijk de Deutsche wet kent, is in onze wetgeving absoluut uitgesloten.

Söffing heeft zijn 20 jaar en houdt die.

De geruchtmakende bekentenis kan ten slotte alleen van invloed zijn op de beslissing van den Gouverneur Generaal over het verzoek om gratie voor Brinkman en o.i. heeft Söffing daarom gesproken of is hij tot zijn bekentenis overgehaald om die reden.

En zeker zal de landvoogd, zijn adviseurs gehoord, zijn volle aandacht geven aan de waarde van Söffing's verklaringen (welke wij niet volledig kennen), want ook voor hem geldt, wat van den rechter wordt gezegd, n.l. dat „zijn geweten op het ernstigste belast wordt met de in-acht-neming van de aller-uiterste zorgvuldigheid en nauwkeurigheid in dat onderzoek.“

INBRAAK.

Soeria Nataningrat heeft de politie medegedeeld, dat er gister nacht in zijn woning op Karanganyar is ingebroken.

De dader is door een venster naar binnen geslopen en heeft enkele kleedingstukken, ter waarde van f 6,50, gestolen.

SCHIEPVAART.

Het ss. Kangean arriveerde te Padang op 13 Sept., op weg naar Java.

Het ss. Karimoen arriveerde te Padang op 13 Sept., op weg naar Holland.

A a n g e k o m e n.

ss. Reael, van Oosthaven, ss. Tjikini, van Shanghai en Soengel-Liat, ss. Melchior Treub, van Deli en Singapore, ss. Eihelhilda, van Pasoeroean, ss. Baud, van Singapore en Rieuw, ss. Ophir, van Rotterdam en Padang, ss. Koningin der Nederlanden, van Indramajoe.

V e r t r o k k e n.

ss. Van Lansberge, naar Muntok en Palembang, ss. Rumphius, naar Singapore en Deli, ss. Grotius, naar Soerabaja via kustplaatsen, ss. Houtman, naar Semarang, Soerabaja, Pasoeroean, Makassar en Australië, ss. Van Rees, naar Tandjong-Pandan, Rieuw en Singapore, ss. Halvard, naar Soerabaja, ss. Janssens, naar Pontianak, ss. Van Noort, naar Aijeh via kustplaatsen, ss. Alting, naar Tandjong-Pandan en Pladjoe, ss. Melchior Treub, naar Semarang en Soerabaja.

Handel en Industrie.

Bataviasche Beurs.

Batavia, 14 Sept.

De volgende koersen werden genoteerd:

Obligaties				
Ind. leening	100 ¹ / ₄	100 ¹ / ₄	100	100 ¹ / ₄
Sem.—Cher.	105 ¹ / ₂	105 ¹ / ₂	105	106
Band. Electr.	—	—	102	103
Hot. des Indes	—	—	103	104
G. Satria	85	85	—	—
Preanger Thee	—	—	92 ¹ / ₂	98
Gandjar Temoe	—	—	90	99
Djaja Negara	—	—	99	100
Pangh-oitan	—	—	99	100
Wilhelmina	—	—	99	102
Soewarna	—	—	100	101
Wilis	—	—	100	—
Carumby	—	—	92 ¹ / ₂	100
Wado	—	—	99	100

A a n d e e l e n

Javabank	—	—	263	267
Certificaten	162 ³ / ₄	162 ³ / ₄	162 ¹ / ₂	163
Handelsbank	178	178	178	179
Koloniale Bank	116	116	115	115 ³ / ₄
Eseompto	116	116	115 ¹ / ₂	117
Internationale	—	—	179	—
Scheepvaart-Unie	146	146	146 ¹ / ₂	149
Jv.—Ch.—Japan	—	—	114 ¹ / ₂	—
Paketaart	—	—	140	145
Lindeteves	177	177 ¹ / ₂	176	177
Band. Kinine	319	320	312 ¹ / ₂	325
Woning Mij.	55	55	50	60
Band. Electr.	227 ¹ / ₂	227 ¹ / ₂	226 ³ / ₄	230
Aniem	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₂	96 ¹ / ₂	100
Gas Mij.	—	—	200	205

SALDO.

De verkorte balans van de Javasche Bank wees op den 11den September 1915 des avonds een beschikbaar metaalsaldo aan van f 41.627.757,54.

TELEGRAMMEN

De Europeesche Oorlog.

OOSTENRIJK EN AMERIKA.

L o n d e n (R. O.), 13 Sept.

In Oostenrijk is men hevig verstoord over het ontslag, dat aan dr. Dumba, haar gezant te Washington, verleend is.

De Amerikaansche ambassade te Weenen wordt door een politieafdeeling speciaal bewaakt.

Het volk eischt, dat de diplomatieke betrekkingen van Oostenrijk met de Vereenigde Staten afgebroken zullen worden.

Duitschland en Amerika.

W a s h i n g t o n (R. O.), 13 Sept.

Men verwacht, dat president Wilson binnenkort zijn houding tegenover de verwickelingen tusschen Duitschland en Amerika definitief zal bepalen. Het is bekend, dat de adviseurs van den president in twee kampen verdeeld zijn, maar zij die zich kanten tegen een onmiddellijk afbreken van de diplomatieke

betrekkingen zijn volgens niet-officieele berichten zeer getroffen door het feit, dat de Deutsche regeering den Amerikaanschen gezant een nota heeft overhandigd, waarin de onderzeeërs-aanval op het stoomschip »Orduna« gerechtvaardigd wordt.

»De New York Herald« zegt, dat de openbare meening walgt van het gesnoef en het gebrek aan waarheidsliefde van Duitschland.

Speciale Telegrammendienst

(Van het Soerab. Handelsbl. en de Preanger Bode.)

Van het Westelijk front.

P a r i j s, 13 Sept.

De vijand beproefde een aanval in Argonne, die echter volkomen afgeslagen werd.

Het communiqué meldt verder, dat het Fransche geslacht in Lotharingen met succes de Deutsche stellingen en troepen-concentraties beschoot. De Duitschers beproefden te déboucheeren, maar werden door onze artillerie en infanterie in een gordijn van vuur gewikkeld.

Duitsche aeroplanes wierpen eenige bommen in Compiègne. Fransche aviateurs antwoordden krachtig, door een aanval met zware bommen op de hangars van Broyelle te doen.

De artillerie-duels werden als te voren in Artois voortgezet, vooral bij Neuville St. Vaast, en ook in Champagne, tusschen de Maas en den Moezel en in Lotharingen.

Van het Oostelijk front.

P e t r o g r a d, 13 Sept.

Een communiqué meldt:

Een Zeppelin wierp bommen op eenige Oostzee-havens.

Russische hydroplanes wierpen bommen op de Deutsche schepen in de haven van Windau.

De Russen sloegen Vrijdagavond een reeks van aanvallen in de richting van Dünaburg af.

De Duitschers avanceeren met groote macht, gesteund door een krachtige artillerie, ten Oosten van Wilkomir langs den weg naar Dünaburg.

Een Deutsche aeroplane, die bommen wierp op een hospitaal-trein, werd door kanonvuur neergeveld.

Vrijdag had er een verwoed gevecht plaats ten Zuiden van den Niemen, aan de rivier Zelvianka. Een Deutsche batterij werd totaal vernield; dientengevolge werden de Deutsche aanvallen gemakkelijk afgeslagen.

De Russen handhaafden hun stellingen op den rechteroever van de Zelvianka, nadat zij den geheelen oever van Duitschers schoon geveegd hadden.

De strijd op Gallipoli hervat.

G e n è v e, 13 Sept.

Berichten uit Athene zeggen, dat op Gallipoli opnieuw een groote activiteit is begonnen.

Er heeft een voortdurend artilleriegevecht plaats.

De Suvla-baai, waar versche troepen zijn geland, schijnt het middel-punt van den slag te vormen. De Britsche troepen zijn versterkt met een nieuw leger van 500.000 man, voorzien van geduchte artillerie, dat gereed is voor het gebruik.

De actie op Gallipoli zal een onmiddellijken en beslissenden invloed hebben op den Europeeschen oorlog.

Bericht wordt, dat het nieuwe offensief de Turken zeer verontrust.

Kiest Bulgarije de Alliantie?

G e n è v e, 13 Sept.

De Deutsche pers beschouwt de Turksch—Bulgaarsche overeenkomst tot afstand van den Dedeagatch-spoorweg als geteekend.

Turkije staat den spoorweg en het station Karagach af, benevens het gebied langs den linkeroever van de Maritsa, over een breedte van twee kilometers.

De bezetting van het afgestane gebied zal binnen 10 dagen volgen, en met groote plechtigheid plaats vinden.

De positie van den premier Radoslavoff is veel sterker geworden.

Een bericht uit Saloniki zegt, dat Bulgarije bezig is om Dedeagatch te versterken, alsmede de kust, met het oog op een mogelijken aanval van de vloot der geallieerden. Achtien zware kanonnen zijn gevoerd naarden top van den heuvel, die de haven beheerscht.

Te Rome wordt over het algemeen geen geloof gevecht aan de berichten over het tot stand komen van het Turksch-Bulgaarsch verdrag. Men acht het onwaarschijnlijk, dat Bulgarije zich zal verbinden, terwijl het de laatste voorstellen der Quadruple Entente nog wachtende is.

Echter is het niet wel mogelijk zich aangaande de houding van Bulgarije groote illusies te maken. De Entente zou zeer tevreden mogen zijn, als het van Bulgarije verkreeg dat het eenvoudig neutraal bleef.

Het Turksch-Bulgaarsch verdrag.

S o f i a, 13 Sept.

De Bulgaarsche premier deelde de Armenische deputatie mede, dat Bulgarije spoedig den spoorweg van Adrianopel zal overnemen en aldus vrijen toegang verkrijgen tot de haven van Dedeagatsch.

De nieuwe oorlogsleening van Duitschland.

P a r i j s, 13 Sept.

Een officieele mededeeling zegt, dat het Deutsche volk slechts zwak reageert op de uitnoodiging om aan de nieuwe Deutsche oorlogsleening deel te nemen.

Mutaties.

B u i t e n z o r g, 14 Sept.

Ontheven op verzoek eervol van de tijdelijke waarneming van de betrekking van vierde ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen Worthington, ingang negen September.

B e n o e m d met ingang van twee October tot assistent-resident van Ogan Komeriengoloe de assistent-resident van Oost-Celebes Van de Riviere en tot idem van Oost-Celebes de wachtgelder Petrus; met ingang van zijn ontslag uit den militairen dienst tot magazijnmeester bij de intendance (departement van oorlog) de onderluitenant-magazijnmeester der intendance Van Bennekom; tot eerste-luitenant der infanterie de tweede-luitenant Van Rekum, Memper, Schilling, Van Raay, Murenbeeld, Brunet de Rochebrune, Broekhuis en Horstink.

De lijn Cheribon — Kroja.

D j o c j a, 14 Sept.

De „Nieuwe Midden Java“ verneemt, dat na gereedkoming van de lijn Cheribon — Kroja Poerwokerto de standplaats wordt van een adjunct-chef vierde afdeling, die de lijn tot Djokja beheert.

Steun voor het onderwijs.

D j o c j a, 14 Sept.

Van zes Djekjasche prinsen werd ontvangen een gift van 150 gulden voor de Universiteits-vereeniging te Batavia.

Persdelict.

D j o c j a, 14 Sept.

De redacteur van het hier verschijnend Maleisch blad „Palita“ zal 18 December te Semarang terecht staan wegens persdelict.

Treinvertraging.

D j o c j a, 14 Sept.

De snelrein van Soerabaja had gisteren ter hoogte van Walikoeko een defect aan de machine, waardoor men twee uur vertraging had.

Een ongeluk.

P a d a n g, 14 Sept.

De heeren Broeder, procuratiehouder van de firma Veth, en Michielsen, procuratiehouder van de Javasche Bank alhier, wilden een pas gekocht paard dresseeren.

Het paard sloeg op hol. Door het strakke aanhalen van de leidsels werden deze stuk getrokken.

Hierop sprong de heer Michielsen uit de buggy, en bekwam geen letsel. De heer Broeder, de eigenaar van het paard, volgde hem en kwam onder de buggy terecht, met het gevolg, dat zijn been op twee plaatsen werd gebroken.

Afscheidsconcert.

S o e r a b a j a, 14 Sept.

Het afscheidsconcert, gisteravond alhier

gegeven door Carry Pool, was goed bezocht. De zangeres had veel succes, en werd met bloemen gehuldigd.

Laatste nieuws.

NECROLOGIE.

Te Batavia is overleden de heer J. P. Jense, een bekend motorwielrijder, die onlangs een poging deed om het record van Bakker te verbeteren.

De strijd in het Oosten.

's-Gravenhage (J.B.), 13 Sept.

De vervolging der Russen bij de moerasen van Pinsk wordt voortgezet.

De poging der Russen om den Oostenrijkschen opmarsch tegen te houden is mislukt.

Een erkenning.

's-Gravenhage (J. B.), 13 Sept.

Van Oostenrijksche zijde wordt hun aftocht van de Sereth naar de hoogten ten Oosten van de Strypaerkend.

Advertentiën.

VERLOOFT:

ELLY HOEDT

EN

P. O. DWARSHUIS.

Gang Trivell 14

Weltevreden

Tanah Abang Oost 9.

Eenige kennisgeving.

2941

N. V. Cultuur Mij. „SEDEP”

Interim dividend van 15 pct. over 1915 zijnde f 150.— per aandeel, betaalbaar ten kantore van ondergetekenden tegen overgave van dividend bewijs No. 10.

von NORDHEIM & Co.

Vertegenwoordigers.

2946

Naamloze Vennootschap

Nederlandsch-Indische Caoutchoucfabriek te Bandoeng.

Ondergeteekende verlaat tijdelijk JAVA. Gedurende zijn afwezigheid zal het Directeurschap worden waargenomen door den heer K. A. R. BOSSCHA, wonende te Malabar, hulppostkantoor Pangalengan bij BANDOENG.

Bij akte, verleden te Bandoeng op den vierden September 1915 onder No. 7 voor Notaris A. J. N. GRAAFLAND, werd hiertoe speciale volmacht verleend aan den heer BOSSCHA voornoemd.

De Directeur

L. A. van RIJN.

Bandoeng, 5 September 1915.

2952

H. H. MOTORISTEN.

Gevraagd een 2e handsche versnellingsnaaf, speciaal voor een motorfiets.

Brieven aan O. R. Twijfel, p/a Band: Autohandel, A'oon-A'oon.

2953

Inwisseling van Receptissen Ned. Ind. Leening 1915 tegen Definitieve Obligatien.

In opdracht van den Directeur van Finantiën wordt bekend gemaakt, dat de receptissen Nederlandsch-Indische Leening 1915 bij de Javasche Bank te Batavia en hare Agentschappen in Nederlandsch-Indië inwisselbaar zullen zijn.

Houders van receptissen, die hunne stukken tegen definitieve obligatiën bij een der Agentschappen der Javasche Bank wenschen in te wisselen, worden verzocht bij het Agentschap, waar zij de inwisseling wenschen te doen plaats hebben, vóór of op den 23sten September a.s. hunne wenschen kenbaar te maken met opgave van de coupons en nominale bedragen der in te wisselen receptissen.

Bij niet voldoening aan dit verzoek zullen de receptissen tegen definitieve obligatiën slechts inwisselbaar zijn bij het Hoofdkantoor der Javasche Bank, te Batavia, van af een nader bekend te stellen datum.

De definitieve obligatiën worden omstreeks den 24sten September a.s. te Batavia verwacht en zullen de aangevraagde hoeveelheden zoo spoedig mogelijk naar de diverse Agentschappen der Javasche Bank worden doorgezonden.

President & Directeuren van De Javasche Bank.
E. A. Zeilunga Aza, President
K. F. van den Berg, Directeur Secr.

MELKERIJ

KLEINE LENGKONG Z. O. I

Dagelijks verkrijgbaar

gegarandeerd zuivere volle melk à f 0,25 per flesch franco aan huis. NEEMT PROEF!

2882

Te koop gevraagd

Rasechte leghorns, hanen en hennen.

Offertes onder nummer dezer.

2949

Openbare verkoop.

Op den 30sten September 1915

ten 10½ ure 's voormiddags zullen door haren Agent te Soekaboemi ten Vendukantore aldaar in het openbaar worden vercocht de erfpachtsperceelen, respectievelijk groot 472 bouws; 29 bouws en 84 □ Rijnl. roeden; 38 bouws en 164 □ Rijnl. roeden, en 26 bouws en 408 □ Rijnl. roeden, omgeschreven in de betrekkelijke erfpachtsacten van: 26 September 1903 No. 259; 23 Januari 1904 No. 22; 4 October 1904 No. 317 en 28 Juli 1905 No. 320, samen vormende het te Soekaboemi, District Pia-boean gelegen, met rubber en kapok beplant erfpachtsperceel Tjidahon met de daarbij behoorende beplantingen, gebouwen en gemimmerten als: Administrateurswoning, pakhuizen, koeliewoningen en stallingen, en een kapokpers met 3 bakken en bloc en taarna eene automobiel, en op Zaterdag 2 October a.s. ten elf ure 's voormiddags te Tjidahon het aldaar aanwezig meubilair, grobak-paarden, karbouwen en kapok. Inlichtingen te bekomen bij den Notaris-Vendumeester te Soekaboemi.

Namens de Weeskamer

De Secretaris

D. Kamsma.

2853

Gevraagd:

door een kinaonderneming om zoo spoedig mogelijk in dienst te treden een

Jongste geëmployeerde.

Eenige kennis van Soendaneesch vereischt. Aanvangssalaris f. 100 plus vrij belasting.

Brieven met opgave leeftijd en waar opleiding genoten aan het Bureau v/d. Preanger-Bode onder nummer 2950.

TOKOJUFFROUW

GEVRAAGD.

Salaris f 75.— 'smaands.

W. Naessens & Co

MUZIEKHANDEL

Bandoeng.

2945

Gevraagd

Een flinke verkoopster

tegen goed salaris.

Brieven onder No. 2927 van dit blad.

Accountantskantoor

S. P. J. Langendam

Accountant

en Leeraar M. O. Boekhouden

Naripanweg 36, Tel. No. 19. 1928b

BUITENZORG.

HOTEL METROPOLE.

Het nieuwste en beste hotel ter plaats. Ingericht volgens de eischen des tijds, modern comfort, uitmuntende tafel (Europ. Onel-kok) ruime kamers, prompte bediening.— Hotel-omnibus aan het station bij aankomst van alle treinen.—

Auto-garage.

Voor het gemak van H. H. reizigers zijn op het perron steeds 2 hotelmandeurs disponibel.— Beleefd aanbevelend

45

J. WIJNBERG, prop.

CAREL PHILIPPEAU

Concertzanger

(Tenor)

geeft onderwijs in

Zang & Koorzang.

Conditien f 15.— per maand één uur in de week.

Kinder- Zang Cursus, speciale condities.

Katja Katja Wetan 26.

Telefoon No. 584.

1884

Verkrijgbaar:

BLOEMSTUKKEN

in alle genres

bij Mevr. de Wed. TRAIL

178 Dagoweg No. 8 — Telefoonnummer 129

Het Weekblad voor Indië.

GEILLUSTREERD

onder redactie van

M. van GEUNS

per jaarab. f 15.—

losse nummers 0.30

N. V. Mij. VORKINK—Bandoeng.

Te koop gevraagd

huis met tuin in het centrum van Bandoeng. Br. met voll. inl. en prijs onder No. 2743 Adm. Pr. Bode.

Gezocht

tegen 1 October a.s. huis of groot paviljoen voor heer alleen, liefst in het centrum van Bandoeng.

Huurprijs ± f 100.— 's mnds.

Brieven no. 2925 Pr. Bode.

Steno-typiste.

Een steno-typiste met eenige kennis van boekhouden zoekt een haar passende betrekking. Brieven te adresseeren No. 2930 v. d. blad.

The Arroba Coy London

Beproeft de door ons sedert Jaren met Succes Geïmporteerde

Portwijnen van de Arroba Coy

Ze zijn eenig in kwaliteit en smaak

Red Port f 1.50, White Port f 1.65

Invalid Port Green Seal f 1.80,

idem Red Seal f 2.25 p. 1/1 fl.

H. V.

ONDERLING — BELANG

2903

Bragaweg, Bandoeng.

Bandoengsche Vleeschhouwerij

OOK

Dagelijks verkrijgbaar onder-

volgende worstsoorten enz.

Cervelaatworst,
Rookworst,
Kettingsaucijs,
Braadworst (versche).
Knakworstjes,
Rolpens,
Leverworst,
Tongen Bloedworst,
Bloedworst,
Tongenvleeschworst,
Hoofdkaas,
Rookvleesch,
Zout Vleesch z. Been,
Gezouten Spek,
Rookspek.

Minzaam aanbevolen

G. Th. de la CROIX

172a NARIPAN 76, Tel. 15.

Damesparapluies-

en parasols

in diverse prijzen voorhanden

IN DE

BIJENKORF.

2897

Gebruikte Autobanden

zowel binnen- als buitenbanden, en

Fietsbanden

worden opgekocht tegen f 0.05 per K. G. afgeleverd franco magazijn,

2913 door de West Java Handel Maatschappij, Bandoeng.

ER IS SLECHTS

EEN SOORT MELK

met de

Hoogste Voedingswaarde,

n. 1.

MILKMAID MELK

(MEESTE ROOM).

Gesteriliseerde: fl 11.25 per kist.

8b

Gevestigd

Mevr. OCKHUYZEN

Katja² Wetan 29

achter den Heer VAN HEEL; Tel. 539

Gedipl. dameskapster Manicure

Enig adres voor doeltreffende hoofdmassage. Blijke tarieven. Atelier tot het vervaardigen van alle in te kass haarwerk

2536

Veefokkerij

KLEINE LENGKONG Z. O. I

Staat ter dekking

HANS,

2883

Volbloed jonge Friesche stier.

ZUSTER J. VISSER.

Gediplomeerd Verpleegster

SUMATRASTRAAT No. 17

Telef. No. 1 2858 BANDOENG.

Schilder- en teeken-

CURSUS.

Ondergeteekende stelt zich voor bij genoegzame deelname een cursus te openen in:

Schilderen, handteekenen, styleeren en ontwerpen.

Kunstschilder en leeraar in

het hand- en reutlijnig teekenen aan de H. B. S. te

Bandoeng

G. EIJSENBURGER.

2196

Openbare Bibliotheek

KEBON SIRIH (achter de LOGE)

Geopend: Zaterdag 5½ - 7½ u. namiddags

Maandabonnement (2 boeken p. week) f 0,50

159 (6) f 1,—

Incasso-kantoor

W. A. STEENSMA

Merdika Lio No. 3

Billijke Condities-Onder waarborg

Telefoon No. 508.

16

Berlitz Methode

Onderricht Engelsch.

Conversatie en (Handels)- Correspondentie in 3 maanden gegarandeerd, Conversatie per Correspondentie in 6 maanden.

Voor Kinderen speciale methode.

2 Lesuren per week; f 15.— 's maands

Bij vooruitbetaling. 946

J. A. HERTOEG, Naripan 21.

Volle Zuivere

Koemelk

Preanger Melkerij levert 2 x daags.

Baleng Gedé z. w. 2. Telefoon No. 47.

1990

Muurfonteintjes

Wilhelmina-Goed

Berkefeld Filters

VENDUKANTOOR

„WIJS”

— — O P G E R I C H T 1899 — —

Klamboe-Goed

Bultzakken

IJzeren Ledikanten.

171

CARS SCHLIEPER

BATAVIA

BANDOENG

SOERABAJA

GAROET- MEDAN- SEMARANG- MACASSAR

IJzer en Staal

Machineriën

Complete installaties op elk gebied.
IJzerconstructies.

Cement-

Landbouwbehoeften-

Werktuigen

Nieuwe prijscourant verschenen.

II

Mej. MARIE POPTA
TANDARTS.

Naripanweg 33. Bandoeng
Telefoon No. 326.

Kliniek Garoet

Dr. D. Mulder.

2738

TE KOOP

Een ketel met machine compleet
voor f 1000.- 12 P. K.

Verwarmingsoppervlak 12 M².

Brieven onder nummer dezer Adm. Preanger Bode. 1219

Op komst de nieuwe Type Hupp.
Automobielen met Carrosseriën voor
4-5 personen, naar Fransch Model
geconstrueerd.

Agenten

N. V. HET CENTRUM

Weltevreden. Bandoeng. Cheribon,

Depôts te Buitenzorg en Soekaboemi.

2531

COIFFEUR **M^{son}. Fournier & Co.** TAILLEUR

Soekaboemi Tel. No. 119

1275

Planters Bamboehoeden en Canvas Schoenen.

Pas ontvangen:

RUWOLIE-MOTOREN

van 4 tot 25 PK.

MODERNSTE CONSTRUCTIE.

Amsterdamsch Kantoor voor Indische Zaken,

2708

SOERABAJA Tel. Sb. 469.

Lijders aan slechte spijsvertering zullen spoedige en blijvende verlichting verkrijgen door het geregeld gebruik gedurende eenigen tijd van

WOODS' Beroemd Pepermunt Geneesmiddel;

dit middel heeft aan geslacht op geslacht van Nederlandsche en Engelsche kolonisten in alle deelen der wereld het bewijs geleverd het allerbeste geneesmiddel te zijn voor huishoudelijk gebruik. Het is een werkelijk genees- en voorbehoed-middel. Millioenen menschen vertrouwen op dit middel om hun bevredigende gezondheid te verzekeren. Overal verkrijgbaar à f 1.25 per flesch.

Drak. der N. V. M^o. VORKINK, Bandoeng—Utrecht.

244

„PANORAMA”

Een Abonnement op

„PANORAMA”

brengt U elke week:

Een schitterende collectie oorlogs- en andere actueele foto's.

Boelende en onderhoudende lectuur.

Interessante, wetenschappelijke artikelen en beschrijvingen.

Kunst — Sport — Mode — Techniek.

Een boelende vervolgroman als bijlage.

Per jaar franco per post f 9.25

Abonnementen direct disponibel

2947

N. V. Mij. VORKINK—Bandoeng.

Handelsvereniging

„ONDERLING - BELANG”

BRAGAWEG

BANDOENG

Wij berichten de ontvangst van

MANNEQUINS „DIRECTOIRE”

model in alle nummers

Zij, die gesteld zijn op een goed passend kleed, schaffen zich ten onzent zulk een mannequin aan. Prijs slechts f 15.—

FLUWEELLINT,

BABIJLINT,

STEVIGE HAARLINTEN IN DE NIEUWSTE KLEUREN.

Prachtig sjerplint.

2870

PRIMA FRANSCH GEKLEURD FLANEL gestreept en gemoesd.

Kroniek van het eerste oorlogsjaar
1915/1915.

I.

Hierbij geven we in enkele vervolgartikelen een overzicht van de gebeurtenissen gedurende het eerste oorlogsjaar.

(28 Juni. Aartshertog Frans Ferdinand, de Oostenrijksch-Hongaarsche troonopvolger, wordt met zijn gemalin gedurende een bezoek aan Sarajewo, de hoofdstad van Bosnië, door aanhangers van de Groot-Servische beweging vermoord. Deze politieke moord op den troonopvolger wordt de aanleiding tot het uitbarsten van den wereldoorlog.)

23 Juli. Oostenrijk stelt Servië een ultimatum, waarin het algeheele onderdrukking van de Groot-Servische beweging, ontbinding van de vereeniging Narodna Obrana en deelneming van Oostenrijksche ambtenaren aan het onderzoek in zake de medeplichtigen in Servië aan den moord te Sarajewo eischt. Binnen 48 uur moeten alle eischen ingewilligd zijn.

24 Juli. In het Russische regerings-orgaan wordt verklaard, dat Rusland in het geschil tusschen Oostenrijk en Servië niet onverschillig kan blijven toezien. Rusland had n.l. Oostenrijk verzocht, den termijn van het ultimatum te verlengen, wat door Oostenrijk stellig wordt afgewezen.

25 Juli. Op het laatste oogenblik wordt het antwoord van de Servische regering aan den Oostenrijksch-Hongaarschen gezant te Belgrado overhandigd. Het antwoord is tegemoetkomend, maar wijst den eisch tot de deelneming van Oostenrijksch-Hongaarsche ambtenaren aan de instructie in zake den moord op aartshertog Frans Ferdinand af. De Oostenrijksche gezant verlaat, volgens zijn instructie, omdat niet alle eischen van het ultimatum zonder voorbehoud zijn ingewilligd, Belgrado en onverwijd wordt in Oostenrijk-Hongarije een gedeeltelijke mobilisatie (van de legerkorpsen, die voor een oorlog tegen Servië in aanmerking komen) bevolen.

Servië mobiliseert.

26 Juli. Er komen berichten in, dat Rusland de mobilisatie voorbereidt.

27 Juli. Opening der vijandelijkheden tusschen Oostenrijk en Servië. Gevechten op den Donau; de Serviërs laten de brug over den Donau bij Belgrado in de lucht vliegen. De Oostenrijkers bezetten Mitroviwa.

Duitschland geeft aan Rusland te kennen, dat het Rusland den oorlog zal verklaren, zoo dit rijk met de voorbereiding van de mobilisatie voortgaat.

28 Juli. Oostenrijk verklaart Servië den oorlog.

Intusschen is gebleken, dat Rusland zich op het standpunt stelt, dat bovengenoemde eisch van het ultimatum een aanslag is op de onafhankelijkheid van Servië, dien Rusland, als beschermers van de Slavische Balkan-staten, niet kan toelaten, alsmede dat Oostenrijk besloten is, om zich door het gevaar van een oorlog met Rusland er niet van te laten afhouden, tegenover Servië zijn gang te gaan. Rusland begint nu tegen Oostenrijk-Hongarije te mobiliseeren.

Geruststellende verklaring van de Russische regering aan de Duitsche ten opzichte

van de mobilisatie. „Geen reservist opgeroepen, geen paard gerequireerd“. Telegrammenwisseling tusschen Tsaar en Keizer.

29 Juli. Telegram van den Keizer aan den Tsaar, waarin hij meedeelt, dat hij bemiddelend optreedt, maar niet voor de gevolgen kan instaan, als Rusland mobiliseert.

Sir Edward Grey deelt aan den Duitschen gezant te Londen mede, dat Engeland zou meevechten, indien Duitschland en Frankrijk in den oorlog zouden worden betrokken.

De Duitsche Rijkskanselier doet het voorstel, dat Engeland onzijdig zal blijven, op voorwaarde, dat Duitschland Frankrijk's grondgebied in Europa niet zal aantasten en na den oorlog België ongerept zal zijn. (Dit voorstel wordt door Grey stellig afgewezen.)

31 Juli. Telegram van den Tsaar aan den Duitschen Keizer, waarin hij meedeelt, dat de militaire maatregelen in Rusland hun loop moeten nemen. De Keizer antwoordt teleurgesteld. Intusschen komen in Duitschland berichten, dat de algemeene mobilisatie van leger en vloot in Rusland in vollen gang is.

Duitschland eischt van Rusland bij ultimatum, dat binnen 12 uur afloopt, de mobilisatie te staken, en vraagt aan Frankrijk, of het in geval van een oorlog met Rusland neutraal zal blijven.

Op denzelfden dag reeds wordt hier te lande de mobilisatie gelast. België mobiliseert gedeeltelijk.

In Duitschland wordt de „oorlogstoestand“ afgekondigd. Oostenrijk mobiliseert nu ook tegen Rusland.

1 Augustus. Uit Rusland komt op het ultimatum van Duitschland geen antwoord en Duitschland verklaart aan Rusland den oorlog. Frankrijk antwoordt, dat het doen zal, wat zijn belang voorschrijft. In Duitschland wordt de algemeene mobilisatie bevolen. Hetzelfde geschiedt in Frankrijk.

Duitsche troepen bezetten Luxemburg.

Terzelfder tijd blijkt uit een ultimatum, waarin Duitschland om ongehinderden doortocht vraagt, dat de Duitsche troepen door België zullen marcheerden. België wijst dit voorstel onverwijd met verontwaardiging af.

2 Augustus. Opening der vijandelijkheden tusschen Duitschland en Rusland. De Duitsche kruiser Augsburg bombardeert Libau. Begin der vijandelijkheden tusschen Frankrijk en Duitschland. Fransche vliegers verschijnen in Duitschland. (Dit wordt door de Franschen ontkend.) De Fransche grens wordt op onderscheiden punten geschonden.

3 Augustus. Duitschland verklaart Frankrijk en België den oorlog. Sir Edward Grey verklaart in het Parlement, dat de Engelsche vloot is gemobiliseerd en de mobilisatie van het leger in vollen gang is. Engeland mag niet toelaten, dat Frankrijk wordt verpletterd, noch dat de onafhankelijkheid van België teloor gaat.

Italië legt een verklaring van onzijdigheid af.

4 Augustus. Na de rede van den Rijkskanselier verlangt de Engelsche gezant te Berlijn, dat Duitschland onverwijd den opmarsch door België moet staken. Den Engelschen gezant wordt meegedeeld, dat de opmarsch door België een onverbliddelijke militaire noodzakelijkheid is. Daarop overhandigt de Engelsche gezant namens zijn regering de oorlogsverklaring aan Duitschland.

In den ochtend van dezen dag rukken Duitsche troepen in de nabijheid van het vierlandenpunt België binnen. De Belgen bieden hun een onverwachten en heldhaftigen tegenstand. Daaraan nemen ook burgers deel, wat aanleiding geeft tot een vreeselijke slachting en verwoestingen.

5 Augustus. De Duitschers hebben na een dag vechten den overgang over de Maas benoorden Luik geforceerd en vallen Luik aan.

De Engelsche kruiser Amphion boort den Duitschen mijnlegger Königin Luise in den grond, maar stoot daarbij zelf op een mijn en vergaat. Dit is de eerste vijandelijkheid tusschen Engeland en Duitschland, daardoor veroorzaakt, dat de Duitschers pogen voor alle Engelsche riviermonden mijnen te leggen.

6 Augustus. De Duitsche troepen, die bij Dienenhoven worden geconcentreerd, overschrijden de Fransche grens.

Voor Luik dringen de Duitschers, versterkt door troepen, die over Hervé zijn gekomen, tusschen de forten Evgnée en Fléron door en beschieten de stad Luik.

De Russische cavalerie overschrijdt de grens van Oost-Pruisen.

Thans komt ook de oorlogsverklaring van Oostenrijk-Hongarije aan Rusland.

7 Augustus. De Duitschers bezetten de stad Luik. Het garnizoen, onder bevel van generaal Léman, trekt zich terug in de nog ongeschonden forten. Het deel van het veldleger, dat Luik hielp verdedigen, wordt terug getrokken.

Montenegro sluit zich aan bij Servië en verklaart aan Oostenrijk-Hongarije den oorlog. (Zevende staat, die aan den oorlog deel neemt.)

8 Augustus. De Franschen zijn in het Zuiden van den Elzas binnengevallen, bezetten de stad Muhlhausen.

De Oosterrijkers, aan wie de taak blijkt toebedeeld, de Russen tegen te houden en naar het Zuiden af te leiden, rukken in Russisch Polen op.

De Engelschen, gebruik makend van hun heerschappij ter zee, maken een aanvang met de bezetting van de Duitsche koloniën en bezetten Togo.

9 Augustus. De U. 15 wordt door den Engelschen kruiser Birmingham bij een ontmoeting tusschen een flottelje duikboten en een smaldeel Engelsche kruisers in den grond geboord.

De Duitschers verschijnen te Hasselt.

10 Augustus. In den Elzas duren de gevechten voort, de Franschen ontruimen Muhlhausen.

De Duitschers verschijnen te Tongeren.

12 Augustus. Duitschland vraagt België opnieuw om ongehinderden doortocht, een verzoek, dat wederom met verontwaardiging van de hand wordt gewezen.

Slag bij Diest en Haelen, waar de Belgen de Duitsche voorhoede terug drijven.

13 Augustus. Engeland en Frankrijk verklaren Oostenrijk-Hongarije den oorlog.

14 Augustus. De Engelschen verschijnen voor Dar-es-Salem, de hoofdstad van Duitsch Oost-Afrika. (Deze kolonie is tot op dit oogenblik nog ongerept in handen der Duitschers gebleven.)

15 Augustus. Gevecht bij Dinant. De forten van Luik zijn nu alle door de Duitschers met 42 c.M. geschut in elkaar geschoten en bezet. Generaal Léman gevangen naar Duitschland gevoerd.

16 Augustus. De Duitschers komen met groote macht op in de richting van Leuven en Brussel.

Japan eischt in een ultimatum van Duitschland den afstand van Kiaochao.

Het eerste contingent Afrikaansche troepen landt in Frankrijk.

17 Augustus. In de Adriatische Zee wordt de Oostenrijksche kruiser Zenta door de Franschen vernietigd.

De zetel der Belgische regering wordt naar Antwerpen verplaatst.

18 Augustus. Het Belgische hoofdkwartier wordt eerst naar Mechelen, dan naar Antwerpen overgebracht.

19 Augustus. De Russen, die spoediger

gereed blijken dan men algemeen had verwacht, rukken op in Oost-Pruisen en bezetten Gumbinnen.

20 Augustus. De Duitschers bezetten Brussel.

(Wordt vervolgd.)

Van Hier en Daar.

GEVANGENISWEZEN.

Het was bij de behandeling van de ontwerp-begroting voor dit jaar in de Eerste Kamer, dat de heer Colijn er op wees, dat hier te lande in het staatsbeleid meer dan elders de frase opgeld doet, dat wij in dat beleid souffreeren aan leuzen-politiek. Symptoom van die leuzen-politiek noemde de heer Colijn e.m. de hervorming van het gevangeniswezen in Indië. Ofschoon erkend werd dat in verband met de voorgenomen belangrijke wijzigingen in het strafstelsel het gevangeniswezen niet onveranderd kon blijven, meende meergenoemde volksvertegenwoordiger de in het vorig jaar plaats gehad hebbende uitbreiding van bewapeningspersoneel voor gevangenis, waardoor de jaarlijksche uitgaven voor dat doel van ruim 2½ ton gestegen waren tot bijna 6½ ton, te moeten beschouwen als de vrucht van de frasen in onze koloniale politiek.

Waar de gevangenis naar een beter systeem gebouwd worden, had mogen worden verwacht, dat voor bewaking minder in plaats van 4 ton per jaar meer vereischt zou zijn.

Gewaarschuwd werd de minister voorts voor het in sommige ambtelijke kringen krachtig gepousseerd denkbeeld, om niet alleen op de groote plaatsen, waar een groot aantal gevangenen zijn, maar ook op de kleinste nesten der buitenbezittingen nieuwe gevangenis te bouwen, waarmede een uitgaaf van 75 miljoen gepaard zou gaan.

Er was naar den spreker bekend was bij B.O.W. een berekening gemaakt op de basis van f 1000 per gefinterneerde, waardoor de kosten 42 miljoen zouden bedragen, terwijl het hem bekend was, dat een van de kleine gevangenis op de buitenbezittingen, die nog zeer primitief is gericht, niet voor f 1000, maar voor f 1900 per hoofd was gebouwd.

Ondanks deze waarschuwing schijnt men voort te gaan op dezen weg, zij het dan ook dat in de tegenwoordige tijdsomstandigheden, evenals de bouw van zoovele andere werken, ook de gevangenisbouw slechts in een zeer langzaam tempo wordt voortgezet.

Voorts vernam de J.B. van verschillende kanten, dat van bestuurszijde ernstige bezwaren geopperd worden tegen de aanvaarde dure wijze van uitvoering van gevangenis en den zeer tragen voortgang van den bouw. De opzet van deze inrichtingen wordt noodeloos weelderig geoordeeld en meerdere bestuurshoofden zouden niets liever zien, dan dat zij zelve in de gelegenheid werden gesteld eenvoudige, volkomen aan het doel beantwoordende gevangenis te bouwen, die vermoedelijk niet meer dan 1/10 gedeelte zouden kosten van de naar het nieuwe systeem ontworpen gebouwen, die vooral ook door de van de zijde van den geneeskundigen dienst gestelde bijzondere hygiënische eischen zoo duur worden.

Behalve groote besparing van geld, zou de gevangenisbouw dan geregeld kunnen worden doorgezet.

ZIEKTEVERLOF.

Aan de onderwijzeres 3de kl. aan de openbare lagere school te Djokjakarta mej. A. P. Kranendonk is wegens ziekte twee maanden verlof verleend naar Bandoeng.

FEUILLETON.

Een samenzwering.

48) Uit het Engelsch.

„Dus, je ziet, Tom“, besloot hij zijn verhaal van wat er op de heide gebeurd was, „er is geen twijfel aan, dat Morgan in staat is een moord te doen. Hij trachtte mij te vermoorden, door mij in de mijnschacht te duwen. En we weten door wat jij afliuisterde op het wrak, dat hij van plan is Hever uit den weg te ruimen als die hem de noodige diensten heeft bewezen. Je stemdet er in toe met me samen te werken en toch wil je me niet vertellen wat dat voor een steen is, waar je zoo dol op bent“.

„Als ik 't u vertelde, zou u al de eer krijgen“, zei de jongen stug. „Ik wil sir Anthony voor mijn eigen rekening redden“.

„Ik wil hem ook redden, maar niet van den beul“, zeide de jongen snel. „Ik wou, dat ik je kon overtuigen, dat hij, wat dat betreft, niet in gevaar verkeert. Wat we het eerst van alles doen moeten, Tom, is Mavis Comlyn er van te redden, dat ze gedwongen zal worden met dien man te trouwen, die, zooals ik knap genoeg was om te zien, voor niets staat. Ik denk er hard over om naar je moeder te gaan en haar hulp in plaats van de loutere te vragen“.

De jongen lachte sarcastisch: „U zou aan

m'n moeder niet veel hebben. Ze zou hemel en aarde bewegen om Tony West gehangen te zien en zij zal zoo lief zijn als ze maar kan tegen juffrouw Comlyn, zoo gauw die de vrouw is van een rijken man. Je kunt er je beroerd over maken“.

„Maar begrijp je dan niet“, pleitte Kenyon, zoo ernstig alsof hij bezig was tot de jury te spreken, „dat, als we achter Morgan's reden kunnen komen, om zijn vrouw uit den weg te ruimen, die best hierin kan zitten, dat hij vrij wou zijn, om het landgoed in handen te krijgen door dit onheilige huwelijk, wij dit kunnen verhinderen. Laurence Clegg vertelt me, dat je veel van juffrouw Comlyn houdt. Je zult het zeker met mij eens zijn, dat het onze eerste plicht is, haar te beschermen. Wij kunnen West helpen en daarna Morgan te pakken nemen“.

„Maar zijn alibi dan?“

„Hoe ik daarmee aan moet weet ik nog niet, maar ik zal bewijzen, dat het vals is“.

Kenyon was aan het einde van zijn geduld. De jongen maakte hem wanhopig.

„En u zult bekend maken, dat u de oplossing aan mij te danken hebt“, kwam de jongen. „Het is geen ijdelheid, meneer Kenyon, maar ik wil mijn moeder afstraffen voor haar haat op Sir Anthony en omdat zij, achter mijn rug om, wil trachten mijn ontdekking tegen hem te gebruiken“.

De advocaat keek naar het intelligente jongensgezicht met nieuwe verbazing. Wat een vreemde menselijke natuur. Hondentrouw tegenover het voorwerp van zijn aanbidding en de wensch om zijn eigen moeder

af te straffen“, omdat zij aan den anderen kant stond. Wat een eigenaardig contrast. Er moest ergens een abnormaliteit in den aanleg der Burbury's zijn en Kenyon vroeg zich af wat voor een man de bedragerige rector wel zou zijn, dien niemand, behalve zijn eigen gezin, ooit zag.

„Mijn beste jongen, al de eer en de roem zullen voor jou zijn“, antwoordde hij. „Ze komen je toe. Ik heb aldoor nog in het duister gelast, ik heb alleen mijn vermoeden kunnen bevestigen, dat hij een misdadiger is, gesteund door andere misdadigers. Ik ben machteloos tegen hem, tot jij den draad voor het bewijs in mijn handen legt. Je zult niet beleedigd zijn, als ik je zeg, dat mijn meerdere wereldkennis dan van nut kan zijn. Dan zal ik kunnen optreden, Tony West en ik waren samen op school. zie je; ik wil hem graag helpen, zooals jij ook“.

De woorden maakten indruk; Tom knikte. Hij wendde zijn blikken af van het gezicht van den spreker en keek teeder naar zijn stuk steen.

„Men moet een ander vertrouwen“, zeide hij zwaar ademend.

„Dit is pechblende“.

„Pechblende?“ herhaalde Kenyon. Evenals de meeste advocaten was hij niet zoo goed op de hoogte van technische dingen.

„Uranium oxyde is de chemische naam; het is de stof, waar ze radium uit krijgen“, zeide Tom, terwijl hij een professoralen toon aannam. „Uit een ton pechblende kan vijfen-zeventig milligram radium geproduceerd

worden en een milligram radium brengt twintig pond op. Oordeelende naar wat ik heb gevonden op de oppervlakte van dien slakkendijk en naar wat ik Morgan en zijn roodneuzigen kameraad heb zien vinden, moeten er wel een duizend ton pechblende alleen in dien dijk zitten—en wie weet hoeveel wel in de mijn. Het laatste er buiten, dan zit er toch al een tamelijk fortuin in den hoop afval, waar die schurken dagelijks kwamen graven“.

Kenyon rekende even. De afval alleen zou anderhalf miljoen waard zijn, als de jongen het bij het rechte eind had.

„Er zal waarschijnlijk nog meer pechblende onder den grond zitten?“ vroeg hij.

„Wees daar maar zeker van“, zeide de jonge scheikundige. „Omdat er zooveel pechblende zat, werd 't in minder en moest de mijn veertig jaar geleden gesloten worden. Toentertijd wist men nog niet van radium en ze gooiden weg wat ze dachten, dat een nutteloos bij-product was. En nu zijn die bedelaars er achter aan en Morgan wil met juffrouw Comlyn trouwen om controle op de mijn te kunnen houden. Daarom heeft hij zijn eerste vrouw uit den weg geruimd en u moet maar uitvinden hoe hij deed. Ik ben er bij blijven steken“.

(Wordt vervolgd.)

EENE VERVANGING.

Naar de J.B. verneemt is de volgens de officieele berichten van Zaterdag tijdelijk ter beschikking van den directeur van onderwijs en eeredienst gestelde referendaris ter algemeene secretarie mr. J.J.W. Eekhout bestemd om op te treden als vervanger van den chef van de afdeling inlandsch onderwijs, den administrateur N.J. Verweij, die onlangs tot inspecteur van onderwijs is benoemd.

GEMENGD NIEUWS.

Men seinde aan het B.N. uit Den Haag: Dr. Vorstman, chef van het militaire hospitaal te Hellevoetsluis, zal dr. Humme opvolgen als inspecteur van den geneeskundigen dienst bij de zeemacht.

De Osservatore Romano merkt op, hoe verschillende teekenen er op wijzen, dat men in officieele Duitsche kringen de mogelijkheid eener inlijving van België volkomen buitengesloten acht.

De vuurtoren van Karatoprek en de haven van Ekinsjik zijn gebombardeerd.

Zeven Duitsche officieren werden gekwetst bij een multerij in het Turksche leger.

Een Zeppelin bombardeerde Baltischport en de stations te Baltischport.

Uit Weenen wordt gemeld, dat een Oostenrijksche torpedoboot, welke getorpilleerd werd, in de haven terug keerde, waar de boot beschadigd bleek te zijn.

De Londensche correspondent van de N. Rott. Crt. bevestigt, dat bij den aanval door de Zeppelins alleen particuliere gebouwen werden beschadigd.

Het gevolg was een groote toeloop van rekruten.

Een paniek werd niet veroorzaakt.

De Amerikaansche pers verwacht algemeen, dat Woodrow Wilson een nieuwe nota te Berlijn zal doen aanbieden, waarin geëischt wordt, dat Duitschland den aanslag op de Arabie geheel zal desavoueren.

Gebeurt dat niet, dan zal die aanval worden beschouwd als een vijandelijke daad, ten gevolge waarvan de tusschen Amerika en Oostenrijk-Duitschland bestaande betrekkingen zullen verbroken worden.

Er had een mijn-ontploffing plaats te Bruchstrasse Langendreer. Er zijn reeds 8 dooden en 9 ernstig gekwetsten. Nog verscheiden mijnwerkers bevinden zich in de mijn.

Volgens de Temps hebben Taube-vliegtuigen een aanval gedaan op Nancy. Zij bleven 14 minuten boven de stad zweven en wierpen 30 bommen.

Er zijn 2 dooden en 10 gekwetsten, waarvan enkelen ernstig.

Ook werden enkele bommen geworpen boven de voorstad. Hier zijn eveneens enkele gekwetsten.

De Taubes werden aangevallen met artillerie en door vliegtuigen. Een der Taubes werd getroffen.

SUMATRA—SIBOGA EN TAPANOELI CAOUTCHOUC PLANTAGE MAATSCHAPPIJEN

De heer M. van Reenen, van Europeesch verlot terug gekeerd, is volgens de S.B. als hoofdadministrateur van bovengenoemde maatschappijen opgetreden.

De heer Van Reenen zal zich tevens belasten met het beheer van de onderneming Batang Toroe.

Tegelijkertijd is de heer F. L. Rambonet aangesteld tot waarnemend administrateur van de onderneming Anggoli.

AARDBEVING OP BANDA.

Naar de J.B. verneemt zijn hier telegrafische mededeelingen ontvangen, dat een ernstige aardbeving te Banda heeft plaats gehad. O.m. moet het postkantoor aldaar zijn ingestort.

Dit telegram werd uit Ambolna verzonden, daar Banda zelf geen telegrafische gemeenschap heeft.

Nadere bijzonderheden ontbreken.

WORSTELING MET EEN KROKODIL.

In de Padangsche Ommelanden te Doekoe begaf zich een inlander in de rivier om een bad te nemen. Daar werd hij onverwacht door een krokodil aangevallen. De man verdedigde zich echter dapper en hoog spaite het water op door de worsteling. Blijkbaar wist de aangevallene in een der oogen van het monster te grijpen en daar dit een zeer gevoelige plek is, liet het beest zijn slachtoffer los. Gelukkig wist de man den oever te bereiken, waar hij uitgeput en met een ernstige verwonding aan den buik neerviel, meldt de S.B.

Hij werd in het hospitaal te Padang ter verpleging opgenomen.

SCHEEPVAART.

Het ss. Tambora is 11 dezer Perim gepasseerd, gaande van Rotterdam via Colombo en Padang naar Batavia.

Het ss. Bandoeng, 10 Aug. te Marseille aangekomen op weg naar Rotterdam, is eerst 9 dezer weder van eerstgenoemde haven vertrokken.

Het ss. Vondel vertrok van Colombo op 11 Sept., op weg naar Holland.

Mutaties.

(Ter aanvulling van onze telegrammen.)

O. en E.

Geplaatst bij de 1ste school B. te Semarang de onderw. 3de kl. mej. M.G. Harms, thans tijd. bij die school geplaatst; bij de openb. Hollandsch-inlandsche school te Padangsidempoean, als hoofd der school, de onderw. 3de kl. T.A. van der Harst, thans geplaatst bij de openb. Eur. lagere school te Sibolga.

Aangewezen als hoofd van de Tondanosche Mulo-school te Tondano de onderw. 1ste kl. A.J.H. Scherp, thans hoofd der Hoofdschool aldaar.

Benoemd tot onderw. 3de kl. mej. Th.J.W. Veenstra, thans tijd, als zoodanig werkzaam bij de 4de school te Semarang; tot onderw. 3de kl. mevr. A.M. Swers, thans tijd, als zoodanig werkzaam bij de 2de school te Soekaboemi; tot onderw. 3de kl. mej. C.Th. Croes, thans tijd, als zoodanig werkzaam bij de 3de school te Bultenzorg; tot onderw. bij den Normaalcurus te Batavia J. van Aken, onderw. 1ste kl. bij het openb. Eur. lager onderw.

Eervol ontheven overeenkomstig zijn wensch als onderw. bij den Normaalcurus te Batavia tot voorbereiding voor het examen van onderw. bij het Eur. lager onderw. N.W. Francken.

Overgeplaatst van de 1ste school B. te Semarang naar de 2de school aldaar de tijd. onderw. 3de kl. mej. W. van Witzenburg.

Leger.

Ingedaald te Batavia bij de Vilde afd. B. (hoofdbureau der Intendence) de van verlof uit Nederland terug verwacht worden de kapl. der intendence A.J. Lieh.

Geplaatst te Makasser (excursietroepen) de off. van gezondh. 1ste kl. dr. C.E.J. Heberlein, bij het leger terug gevoerd van „voor memorie“.

Overgeplaatst van Soerabaia naar Makasser (excursietroepen) de off. van gezondh. 2de kl. dr. Mas Boenjamin; van Batavia naar Soerabaia de off. van gezondh. 2de kl. A.A. Snijder.

B.B.

Benoemd tot controleur B.B. op de bezittingen buiten Java en Madoera, met bepaling, dat hij geplaatst wordt in de residentie Z. en O. afd. Borneo, L.E. Moll, ambt. van buitenl. verlof terug verwacht.

B.O.W.

Benoemd tot hoofdfig. met den titel van hoofdfig. 2de kl. jhr. P.J. Boreel, hoofd-ambt. van buitenl. verlof terug verwacht, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende, wordende hij aangewezen als chef der 2de waterstaatsafd.

Handel en Industrie.

DE AMSTERDAMSCH BEURS.

Aan het S.H. werden 8 dezer nog de volgende noteringen geseind:

Handelsbank	174
Ned.Ind. Portland-cement-mij.	86
Handelsver. Banda	60 1/4
Cultuur-mij. Vorstenlanden	184 1/2
Handelsver. Amsterdam	280
Suiker Cultuur-mij.	135
Paleh pef.	69 3/4
Singkep-tin-mij.	210
Perlak	39 3/4
Sumatra Palembang Petr.-mij.	189
Amsterdam Rubber-Cy.	149 3/4
Serbadjadi	164
Deli-mij.	480
Medan Tabak-mij.	151 3/4
Senembah	471
Amsterdam Thee-mij.	70 1/2

Uit het Moederland.

EXAMENS ZEE-OFFICIEREN.

Er is in Nederland herhaaldelijk en onlangs weer in de Tweede Kamer aangedrongen op de afschaffing van de examens voor den hooger rang van zee-officieren. Vroeger moesten eerst voor den rang van luitenant ter zee der 2de klasse (1ste luitenant) en later voor dien van luitenant ter zee der 1ste klasse (kapitein) bewijzen van bekwaamheid worden afgelegd, doch een jaar of tien geleden zijn de eerste proeven buiten werking gesteld en rest nu alleen die voor kapitein, welke vanaf het oogenblik dat de officiersrang zes jaren is bekleed geworden getoond kunnen worden.

Het voorstel om ook het examen voor 1ste klasse op te heffen is nimmer — en ook nu niet — bij het departement van Marine in goede aarde gevallen. Men wil eenvoudig niet hooren van het achterwege laten van die proef, omdat men haar voor de bruikbaarheid van het korps bepaaldelijk noodig acht.

Op de opmerking, dat het onderzoek alleen daarom niet vereischt wordt, omdat het geval dat een zee-officier voor den rang van kapitein afgewezen wordt op grond van gebrek aan bekwaamheid, nooit voorkomt, wordt door deskundigen geantwoord, dat het niet slagen, de eerste maal, in het examen wel degelijk tot de gebeurlijkheden behoort en dat passeering alleen daarom niet plaats grijpt omdat belanghebbenden het fiasco nog in tijds door een tweede, welgeslaagd

xamen weten te voorkomen.

Maar afgescheiden daarvan leidt de verplichting tot het doen van examens tot studie, die zonder die verplichting wellicht zou achterwege blijven.

Er gaan zelfs bij het departement van Marine stemmen op, om als minimum-diensttijd voor het afleggen van examens voor 1ste klasse acht of negen in plaats van zes jaren te stellen. De wetenschap toch schrijft dagelijks met zeven mijls-laaizen voort, zoodat iemand, die na zes jaren diensttijd het examen voor 1ste klasse met goed gevolg heeft afgelegd, bij zijne bevordering na elf of twaalf jaren wel weer degelijk achterlijk kan zijn, vooral wanneer hij na zijn examen op zijne lauweren is gaan rusten.

Hoe later de proeve van bekwaamheid wordt afgelegd, hoe grooter de zekerheid is, dat de candidaat „bij“ is en daarom wordt door sommigen, die op den gang der zaken invloed kunnen uitoefenen, zelfs het denkbeeld voorgestaan om niet voor den rang van kapitein, maar voor dien van hoofd-officier extra proeven van bekwaamheid en geschiktheid te vorderen.

Voorts is de beschikking over den welhaast gepensionneerden vice-admiraal G.F. Tijdeman voor de betrekking van president van de examen-commissie een waarborg, dat de onderzoeken juist, praktisch en vrij van alle schoolsheid zullen plaats hebben.

Zij, die hopen, dat de examens zullen worden afgeschaft, zullen daarom in den eerstvolgende jaren bedrogen uitkomen.

HOOGERE KRIJGSSCHOOL.

Het B.N. verneemt dat is besloten, tenzij het Nederlandsche leger voor medio December mocht demobiliseeren, om ook dit jaar weder geen toelatingsexamen voor de Hoogere Krijgsschool te doen houden.

Daar men het volgende jaar natuurlijk een grooten toeloop van gegadigden kan verwachten is mede vastgesteld dat het aantal beschikbare plaatsen van 10 op 16 zal worden gebracht.

DE LANDSTORMWET.

De wet tot nadere uitbreiding van den landstorm, enz., is Vrijdag 30 Juli door H.M. de Koningin bekrachtigd.

De zitting van de keuringsraden in de verschillende provinciën voor de landstormplichtigen van de jaarklasse 1915 was zoodanig geregeld, dat de keuringen ongeveer half Augustus waren afgelopen. Het lag in het voornemen om die landstormplichtigen, voor zoover zij niet werden afgekeurd, in de tweede helft van Augustus onder de wapenen te doen komen.

Spoedig daarna werd de keuring voor de jaarklassen 1914 en 1913 verwacht.

Vermoedelijk zal de opkomst van de jaarklasse 1914 plaats hebben in het begin van October en die van de jaarklasse 1913 ruim een maand later.

Deze plannen gelden echter slechts voor het geval dat niet reeds te voren tot demobilisatie wordt overgegaan.

REGERINGS-COMMISSARIS VLUCHTOORD.

Bij Kon. besluit van 28 Juli is, met ingang van 1 Augustus, op zijn verzoek, dr. Hendrik Muller, voormalig buitengewoon gezant en consul-generaal van den Oranje-Vrijstaat, op de meest eervolle wijze onthieven van de functie van regerings-commissaris van het vluchtoord te Nunspeet, met dankbetuiging voor de belangrijke diensten, den lande bewezen.

Bij Kon. besluit van 30 Juli is, met ingang van 1 Augustus, benoemd tot regerings-commissaris van het vluchtoord te Nunspeet de gepensionneerde luitenant-generaal S.D. Drijber, laatstelijk regerings-commissaris van het vluchtoord te Veenhuizen.

Van Heinde en Ver

AMERIKA'S DEFENSIEPLANNEN.

Een telegram uit Washington dd. 8 Augustus zegt:

Er wordt beweerd, dat het vlootprogramma den bouw van 4 super-dreadnoughts, vermoedelijk twee slagkruisers van het Queen Elisabeth-type, 100 onderzeeërs en verscheidene torpedoboot-vernielers zal inhouden. Bovendien zal het vlootpersoneel met 18.000 man worden uitgebreid. Het legerprogramma stelt voor, het aantal geregelde troepen op 420.000 man te brengen en een militielager in het leven te roepen ter sterkte van 1.000.000 man.

ENGELAND BEHEERSCHT DE ZEE.

Wij hebben al eens mededeelingen en cijfers gegeven over de economische verhouding tusschen Europa en Amerika, die door den oorlog zoozeer is gewijzigd. Bij een zoodanige groepeerding der cijfers, dat Europa wordt verdeeld in drie afzonderlijke gedeelten, namelijk de beide oorlogvoerende groepen en de neutrale staten, krijgt men een zeer sterk beeld van de beteekenis der woorden, die bijna een zinspreuk zijn: Engeland beheerscht de zee.

Het blijkt namelijk uit de aldus gegroepeerde cijfers, dat in Mei 1915, vergeleken met Mei 1914, die uitvoer van Amerika naar de beide centrale mogendheden met \$ 20.745,800 is afgenomen; daarentegen is voor hetzelfde tijdvak de uitvoer naar de verbonden mogendheden met \$ 109.160,1500 en naar de neutrale staten met \$ 8,726,000 toegenomen.

	Mei 1914	Mei 1915
Oostenrijk-Hongarije	\$ 1,471,311	\$ 20,243
Duitschland	19,295,126	403
	20,766,507	20,643
Ver. Koninkrijk	37,725,334	98,669,848
Frankrijk	9,644,818	49,713,434
Italië	4,489,779	11,483,346
België	4,237,000	868,541
Rusland	2,196,267	6,718,528
	58,293,198	167,453,697
Nederland	8,179,071	12,924,085
Zweden	1,427,256	4,343,306
Noorwegen	1,006,245	2,072,509
	10,613,272	19,339,901

VENDUTIËN.

- Woensdag 15 September. 1. Commissie-vendutie ten vendulocale Ed. FRANZEN & Co.
2. Voor een huis, het laatst bewoond door kapitein STUIVER, te Tjimahi, Cantine-weg, van meubilair, door WIJS.
Voor den aanvang van de verkoop voor het huis van kapitein STUIVER vendutie van afgekeurde goederen, in de militaire gevangenis te Tjimahi, door den gouvernements-commissionair O. K. JENSEN.
Donderdag 16 September. 1. Ten huize van den heer W.H. VAN HOUT, Gedong 9 No. 13 te Bandoeng, van meubilair, door WIJS.
2. Vendutie ten huize van den heer Raden WIRADIPOERA, assistent-wedana te Padalarang, door Ed. FRANZEN & Co.
Vrijdag 17 September. Vendutie ten huize van den heer A. VAN DER WORM, S.B. woning No. 10, Tjikoedapat-nub, van meubilair, door FRANZEN & Co.
Zaterdag 18 September. 1. Commissie-vendutie ten vendulocale Th. VOGELPOEL.
2. Ten vendulokantoren van personeel, toebehoorende aan de erfgenamen van JO LIAN KIE, gelegen te Andir, Tjibadak, Bandoeng, door mr. GODEE.

Advertentiën.

Kalkbranderij KLEIAN
PADALARANG
Levert franco waggon
Padalarang
Metsel Kalk
Portlandcementtegels
Dakpannen Echtsche
Vlaamsche
Metsel-steenne.

H. KLEIAN.

Telefoon No. 17

Mej. M. La Volpe

Einddiploma en Onderwijzersdiploma
van 't Kon. Conservatorium
S. PIETRO A MAJELA TE NAPELS
Piano Lessen

Ensemble-musiek (voor 2 piano's)
Rieuwstraat No. 2.

N. V. N. B. V. V. C. en E- kantoor

Bandoeng **WIJS** Tjimahi
Tel. 284. Tel. 7.

Vendutie te Tjimahi
op Woensdag 15 Sept. 1915

in het huis laatst bewoond door

den WelEdGestr. Heer

STUIVER

CANTINE-WEG

van ZEdGestr. 's goed onderhouden
inboedel zoomede:

Een partijtje Planten w.o. Chevelure's enz.

Collectie Inl. Wapens, Chineseche Etageres-kast, Rotanmeubilair, Diverse kasten, Bureau ministre, Buffet, Regulateur, Petroleumfornuis enz. enz.

Zie strooibiljet.

Tebezichtigen: 's morgens vóór de Vendutie.

De Venduhouder

W. Wijs.

N. V. N. B. V. V. C. en E. Kantoor,
Bandoeng „Wijs” Tjimahi
Tel. 234, Tel. 7,

Vendutie

op Donderdag 16 Sept. 1915

ten huize van den WelEdG: Heer

W H van Hout

Pasir Kaliki Ged. 9 No. 13

Bandoeng,

van ZEd's netten inboedel w. o.

Voorgalerij ameublement

Jap pullen en Jap potten.

Binnengalerijameublement

best.-uit

1 marmer tafel, 4 stoelen, 2 gondels, 1 knaap-
je, 1 gewone- en 1 hoekétagère.

Zeer goede Heerenfiets

Bureau met stoel.

Regulateur; schilderijen. Diverse kasten.

Theeserviezen; glaswerk.

Tweepersoons ledikant

Marmer waschtabel.

Naaimachine

Bordenrek, keukengerel enz.
benevens

Een collectie potten met

rozen, chevelures, anturiums, palmen enz.
Geen Kijkavond.

Te bezichtigen: 's morgens

vóór de Vendutie.

De Venduhouder

W. Wijs.

2908

N. V. Vendu-, Commissie- en Exp. Kantoor

Ed. Franzen & Co.

Bandoeng

Tel. 356,

Tjimahi.

Tel. 31.

Vendutie

wegens opheffing

op Maandag 20 Sept. 1915

van de Rijtuigonderneming

„Kebon Klappa” Poengkoer

van 10 zeer betrouwbare paarden-

australische, sandelhout en basterd san-

delhout- w. o. 1 span-, en rijpaarden.

1 Cabriolet, 3 tentwagens, 2 deele-

mankarren en 1 bendy mylord, uit-

gezonderd 2 tentwagens, alle voor-

zien van rubberbanden.

Span en bendijtuigen, complete rij-

harnachementen.

Voor afbaak: zeer ruime stal, plaats-

biedende voor 10 paarden, geheel van

wild-en rasamala hout, en een rijtuigre-

mise 9 x 15 M. geheel van wildhout met

bilikomwanding.

De afbraak moet 14 dagen na de

vendutie zijn weggehaald.

Bovenstaande inmiddels uit de hand

te koop.

Kijkdag: daags te voren van

9 — 12 v. m.

Beleefd aanbevolen

N. V. Ed. FRANZEN & Co.

2944

Te koop:

10 PAARDEN

Australiers; S'woods en gecroiseerde

ruinen, hengsten en merries;

1 elegante Cabriolette, zeer licht,

met gummibanden;

1 elegant tweepaards-Tuig voor

australiers;

1 Dog, teef, 14 md. oud;

1 Pointer, teef, 2 jaar oud;

1 toom spierwitte Kalkoenen

(1 haan en 4 hennen).

Ter Dekking:

Hector, volbloed Pointer, brown-

tiger;

Kwik, volbloed Foxterrier.

C. Dieckhaus

Bandoeng;

Kaoem;

Telefoon No. 38. 2872

DRUKLICHT

Stelt gij prijs op een Mooie en

Gemakkelijke verlichting?

Men informeer bij de Vele ver-

bruikers van en naar ons licht.

Prijscuranten worden op aanvraag

verstrekt.

ONDERLING-BELANG.

Afd. Lampen 800 Bandoeng

J. VERBURG,

Musiekonderwijzer aan het BLINDEN

INSTITUUT,

stelt zich gaarne beschikbaar tot het geven van

Piano- en Orgelles en het Stemmen en re-

dareeren van piano's en orgels. 106

ZIKEL & Co,

Bandoeng Tel. No. 193.

Ontvangen:

een mooie collectie Dameshoeden

Nieuwste Mode!

Verder ontvangen verscheidene soorten

Kantwerk

praachtsortiment zijden bloemen

Lavallières

Mantels.

Steeds in voorraad alle mogelijke soorten

Huishoud- en keukenartikelen

Glas- en Orisatwerk - Serviezen en filters.

Regulateurs

Horloges Wekkers

Leveren binnen 24 uren

IJzeren ledikanten al dan niet compleet

bultzakken, kussens, beddegoed en

klamboes.

Alles van 1a 1a kwaliteit.

De beste soort Japarakapok, ook per kat-

te verkrijgbaar.

Kleur fjerwerk naar keuze.

Verder in voorraad:

Karpetten - Alcatieven - Portièren.

Kopereen portieregarnituren.

Vierloopergoed in diverse kleuren en

prijzen.

Spiegels.

Speelgoed. Kindersportwagens en fietsen.

Odeurs en zeepen.

Scheerbenodigdheden - Borstels.

IJskisten en - Kasten; fjsmachines.

Petroleumlampen.

Verder groot sortiment van heeren-dames-

en kinderondergoed, heerenstroohoeden,

handschoenen, manchetten, etc. etc.

Oude goedkope prijzen; behalve voor

ledikanten wordt bij zendingen buiten

Bandoeng geen emballage berekend.

De toko is op gewone dagen den gehe-

len dag geopend; Zon- en feestdagen hal-

ven dag. 85

ELITA BIOGRAPH

SCALA-THÉÂTRE — ALOON-ALOON — BANDOENG.

Dinsdag 14 en Woensdag 15 September 1915

Groot - Sensationeel - Programma

2 Boeiende-Hoofdfilms.

2 Boeiende-Hoofdfilms.

1. De Wraak van Durand OF 2. DE TWEE PORTRETTEEN.

Zeet spannend en sensationeel drama in 2 bedrijven.

Een van de mooiste films van de bekende Vitagraph film. Co.

3 — 4 — 5.

De Donkere Wegen van New-York.

Een pracht drama van bijzondere sensationeiteit, verdeeld in 3 afdeelingen.

Een film die beslist een diepen indruk op den toeschouwer zal maken.

Uiterst boeiend van de eerste tot de laatste c. M.

Kijkt uit naar ons programma voor Donderdag 16 dezer s. v. p. 2918

Bandoengsch Kleedingmagazijn

AUG. HAGELSTEENS

Bandoeng — Bragaweg — Telefoon No. 52

Bericht de ontvangst van nieuwe flannels
voor fantasie costuums.

Stroohoeden,

Zijden kousen in moderne

kleuren.

Flanellen sporthemden.

Aan onze zaak zijn
drie zeer bekwame Cou-
peurs verbonden.

Onze witte costuums zijn
over den ganschen archipel
beroemd om hunne degelijk-
heid en goede snit. 58

Maison Kuijl & Versteeg

PATISSIERS — CUISINIERS — BOULANGERS

Leveranciers van Zijne Excellentie den Gouverneur
Generaal van Ned. Indie.

GRAND MAGASIN DE COMESTIBLES ET DELICATESSES

Proeft ons sedert ruim 17 Jaren bekend fijn gekruid

St. Nicolaas gebak per pond f 1.— in blik verpakt f 1.1

Zuivere Honing ontbijt & sucade Koek.

De fijnste soorten Drooggebak, Theebanket, Kattet-

tongen, Bitterkoekjes, Botersprits, schuimpjes

enz. enz.

Het St. Nicolaasgebak in blik à f 1.15 en onze

Honing en Sucade Koeken zijn verkrijgbaar bij:

Toko Meljer, Garoet

Firma Rapaport, Gombong, Tjilatjap, Poerwokerto.

Toko de Vriendschap, Tjiandjoer.

Toko Passar Baroe, Toko Passar Senen, Bandoeng.

Toko Tiga, Lauw Goan Hoat, Toko Baroe,

Toko Soerabala Hoek Passar, Toko Ong Kaij

Tek.

— TOKO. VENDU. en COMMISSIEHANDEL —

Th. VOGELPOEL

BRAGAWEG

BANDOENG

Uitgebreide Toko- en Commissie-Vendutie

op 14 September 1915; aanvang 9½ ure precies

VAN:

Een groote partij spiegels,
» » » stopflesschen, van 1 tot 10 Liter inhoud,
» » » glazen stolpen,
» » » glazen taartschalen,

Een groote partij glaswerk, bestaande uit:

diverse champagneglazen,
» wijnroemers,
» biertumblers, groote en kleine,
» rijwielglazen,
» wijnglazen,
» sorbetglazen,
» likeurglazen,

diverse bitterglazen,

» splitglazen,

» waterglazen.

Een prachtpartij alluminium kookgerei, groot en klein.

» » vertinde puddingvormen,

» » diverse ijsvormen uitbeeldende: vruchten, sneeuwman-
nen, gletschers, aeroplansen en zeppelins.

Een groote partij messen, vorken en lepels.

EEN MOOI FORNUIS, NIKKELEN MONTAGE.

Een partij provisiën en dranken, bonbons en hors d'oeuvres.

1353

De goedkoopste verzekering is die, welke aan
Uwe omstandigheden zich het best aanpast.

Laat alvorens een verzekering te sluiten, U eerst
zoo volledig mogelijk inlichten, ook door

NILLMIJ.

Financiëel agent te Bandoeng: Jhr. L. W. van SUCHTELEN,
Agent Javasche Bank,

Bandoengsche Melkerij
Lembangweg 14, Telefoon No. 67
LEVERT 2 X DAAGS
VERSCHÉ VOLLE - KOEIMELK
à f 0.25 per flesch franco aan huis.
Dagelijks ± 300 fl. beschikbaar. Ter afha-
ling den heelen dag door verkrijgbaar. 96b

Europ. Bloemen en lekkere Groenten
levert billijk
A. HERRMANN,
Selabintanah, Soekaboem
Telefoonnummer 81

P. & O.

STEAM NAVIGATION COMPANY.

For: China, Japan, Port Swettenham, Penang, Ceylon
Australia, India, Aden, Egypt, Mediterranean Ports,
Marseilles, Plymouth and London.

Mail Lines (Homewards)

Leave Singapore Connecting at
1915. Colombo with

S.S. SARDINIA SEPT. 16 S.S. „HALOJA“
S.S. NANKIN SEPT. 30 S.S. „ARABIA“

Mail Lines (Outwards)

From Singapore

S.S. „MALTA“ SEPT. 18th.

Intermediate Direct Service,

For Egypt, Marseilles and London
From Singapore.

S.S. „NORE“ OCT. 4th.

The above dates are only approximate
For Freight and Passage
apply to:

Maclaine Watson & Co, or	Dual Agents
Francis Peek & Co., Ltd.	Batavia.
Fraser Eaton & Co. or	Dual Agents
Francis Peek & Co. Ltd.	Sourabaya.
Mc Neil & Co;	Agents Samarang.
Francis Peek & Co., Ltd.	Agents BANDOENG. 1298

P. & O. S. N. Co.

Marseilles Special Train.

The public are hereby informed that the P. & O.
SLEEPING CAR SPECIAL TRAIN is to be re-
established commencing outwards in connection
with the „MEDINA“ leaving Marseilles on 12th
September and homewards in connection with
the s.s. „PERSIA“ due at Marseilles same day

Spot Goedkoop!!!

Moderne Regulateurs nieuwste soort van af	f 7.50 en hooger
Nickelen horloges van af	8.-
Zilveren horloges van af	4.-
dames horloges van af	4.-
Gouden dames horloges van af	10.-
Gouden ringen van af	2.50
Gouden broches en horloge strikjes van af	7.50
Zilveren horloge strikjes	2.50
Zilveren kraagknoopjes per paar	1.-
Gouden kraagknoopjes per paar	5.-
Wekkers van af	1.50
Nickelen horlogekettingen van af	0.50
Zilveren horlogekettingen van af	2.-

Graveer- en Concurren-
M. VAN BIENE.
Horlogerie, Goud- en Zilvermederij
Bragaweg - Bandoeng.
Telefoon No. 326.

The Office Appliances Company Ltd.

N. W. HAMMELBURG

Noordwijk WELTEVREDEN.

Is het adres voor schrijf-, tel-,
reken- en afdrukmachines
(Roneo Duplicators)

2430

en aanverwante artikelen.

Voorradig

alle

artikelen

van A. Friederich
tegen Amsterdamsche prijzen.

A. FOMIN, Bragaweg, Bandoeng, Tel. 14.

664

Wederom ontvangen:

VAFIADIS

SIGARETTEN

in prijzen van 2 cent tot 8 cent per stuk

Filiaal E. DUNLOP & Co.

Bandoeng.